

Inleiding

Uw raad wordt door ons periodiek geïnformeerd over de stand van zaken op de diverse deelterreinen van het dossier Chemours en DuPont. De laatste raadsinformatiebrief over dit onderwerp dateert van 2 februari 2021, die in uw raad van 23 maart 2021 is behandeld. ([RIB 23 maart 2021](#)). Deze bijlage geeft inzicht in de ontwikkelingen sindsdien.

Doelstelling

Door middel van deze raadsinformatiebrief en bijlage stellen wij uw raad in de gelegenheid kennis te nemen van de laatste stand van zaken van het dossier Chemours en DuPont. Wij richten ons in dit dossier op het zoveel mogelijk terugdringen van de uitstoot van schadelijke stoffen, het ontwikkelen van kennis over deze stoffen, waar nodig door het uitvoeren van (aanvullende) onderzoeken en voor zover noodzakelijk het aanpakken van de gevolgen van het vrijkomen van schadelijke stoffen. Dit doen we in het belang van een gezonde leefomgeving voor onze inwoners en het voorkómen van dit soort situaties in de toekomst.

In deze Raadsinformatiebrief vindt u:

1. een overzicht van gestuurde documenten die aan uw raad zijn verzonden;
2. de stand van zaken over de gevolgen van de EFSA publicatie, met name op moestuingewassen;
3. stand van zaken over vergunningen, toezicht en handhaving;
4. de aansprakelijkstelling van Chemours en DuPont;
5. overige onderzoeken en ontwikkelingen.

1. Overzicht van tussentijds gestuurde documenten

Sinds de vorige raadsinformatiebrief hebben wij de volgende documenten ter informatie doorgestuurd aan de commissie Fysieke Leefomgeving:

1 april 2021: wethoudersbericht over de herverdeling van de geluidruimte zonebeheerplan "De Staart".

4 juni 2021: rapportages van RIVM en de Kamerbrief van de Staatssecretaris van IenW over de herbeoordeling naar aanleiding van de EFSA publicatie. Hier is ook de brief van GS over dit onderwerp toegevoegd.

2. De stand van zaken over de gevolgen van de EFSA publicatie, met name op moestuingewassen

De European Food Safety Authority (EFSA) heeft op 17 september 2020 haar opinie over de risicogrenswaarden van PFOA (en ook andere PFAS-stoffen) gepubliceerd. Het betreft grenswaarden die gericht zijn op een *levenslange dagelijkse inname* van de desbetreffende stof. EFSA is van mening dat de gezondheidkundige grenswaarde voor PFAS lager moet worden dan de eerder gestelde grenswaarden. Begin 2021 heeft het RIVM de grenswaarden van EFSA overgenomen.

Op 4 juni 2021 heeft RIVM de uitkomsten van de herbeoordeling van de moestuinonderzoeken uit 2017 gepubliceerd. Het RIVM heeft haar advies voor moestuinen binnen de straal van 1 km van de fabrieken aangescherpt en adviseert geen groente en fruit uit de eigen moestuin te eten. Dit komt mede doordat het RIVM in ander onderzoek heeft geconcludeerd dat alle Nederlanders in het dagelijks leven al teveel PFAS binnen krijgen. Voor moestuinen buiten deze straal is nu geen advies mogelijk. De concentraties waren in

het eerdere onderzoek niet meetbaar (lager dan de 'detectielimiet'). Daarom voeren de gemeenten Dordrecht, Sliedrecht, Papendrecht en Molenlanden opnieuw een breed vervolgonderzoek uit bij moestuinen om hier meer helderheid over te krijgen. Omdat het gaat om risico's bij levenslange dagelijkse inname is er geen sprake van een gezondheidsrisico op de korte termijn. Voor verdere informatie verwijzen wij naar de documenten die u op 4 juni 2021 heeft ontvangen.

Hoe gaat het vervolgonderzoek in zijn werk?

De gemeente Dordrecht heeft in juni, mede namens de gemeenten Sliedrecht, Papendrecht, Molenlanden de OZHZ opdracht gegeven om het onderzoek inhoudelijk te begeleiden en aan Arcadis de opdracht gegeven om de opzet van het vervolgonderzoek te maken in samenwerking met RIVM en laboratorium Wageningen Food Safety Research (WFSR, voorheen het Rikilt). Het onderzoek heeft een andere opzet dan in 2017. In 2017 zijn 14 tuinen bemonsterd, waar per tuin enkele exemplaren van een aantal groente- en fruitsoorten zijn genomen. In totaal werden er 82 monsters genomen. Dit gaf een algemeen beeld van de aanwezigheid van PFOA en GenX. Dat was op dat moment voldoende basis om de inwoners te kunnen adviseren over eten uit de (moes)tuin.

In dit onderzoek nemen we in de maanden juli-augustus, met uitloop naar september en oktober, in totaal tussen de 600 en 700 monsters van 23 soorten gewassen. De tuinen zijn samengevoegd in clusters op verschillende afstanden van de fabriek. De analyse wordt uitgevoerd door WFSR met de nieuwste technieken. Een moestuin in de gemeente Hoeksche Waard is referentietuin voor het Dordts onderzoek. Deze tuin is ver van de fabriek gelegen en ook niet in de wind (vanuit Zuidwest). Deze tuin wordt dus niet beïnvloed door de stoffen uit de fabriek en geldt als schone tuin. Naast groenten en fruit nemen we ook monsters van de bodem in de tuinen en het irrigatiewater dat gebruikt wordt. Het WFSR analyseert de monsters en het RIVM bestudeert daarna de analyses en schrijft een rapportage met de conclusies en een advies hoe om te gaan met het eten van zelf verbouwde groenten en fruit. De planning is dat we vóór het moestuinseizoen van 2022 de gebruikers een goed advies kunnen geven.

Inmiddels is de bemonstering in volle gang en we krijgen alle medewerking van alle moestuinverenigingen. Zij staan positief tegenover het onderzoek.

Gemeente Helmond voert hetzelfde onderzoek uit. Daar is ook sprake van een verontreiniging, hier als gevolg van de uitstoot van het bedrijf Custom Powders in het verleden.

Hoe wordt dit onderzoek betaald?

In april 2021 hebben wij mede namens de vier andere gemeenten en OZHZ, een aanvraag ingediend voor een subsidie op grond van de Speciale Uitkering SPUK voor buitensporige verontreinigingen door PFAS. Het subsidiebudget is ruimschoots overvraagd en de beschikking laat op zich wachten tot uiterlijk eind oktober. We verwachten dat de voor het moestuinonderzoek benodigde middelen worden uitgekeerd, maar wilden niet wachten op de beschikking. Dat zou betekenen dat de bemonstering pas kan plaatsvinden in het seizoen van 2022 en onze inwoners pas in 2023 een goed gebruikadvies krijgen voor hun (moes)tuin.

We zijn daarnaast in overleg met de provincie en de ministeries van IenW en VWS over een financiële bijdrage vanuit die overheden aan de onderzoekskosten. Het PFAS –dossier heeft namelijk, met name na de EFSA publicatie landelijk de aandacht. Ook van dit overleg wilden we de uitkomst niet afwachten.

De gemeenten hebben de afspraak gemaakt om alvast opdracht te verlenen voor de bemonstering en het conserveren van de monsters. De gemeenten betalen dit onderzoek in beginsel gezamenlijk volgens de verdeelsleutel Dordrecht-Sliedrecht-Papendrecht-Molenlanden van 55-25-10-10. De kosten voor Dordrecht voor dit onderzoek zijn in de Burap opgenomen.

Wat betekent dit voor onze gemeente en regio en het hele land?

De strengere gezondheidskundige grenswaarden zorgen in en rond Dordrecht voor een advies om niet te eten uit moestuinen binnen een kilometer van het bedrijf van Chemours/DuPont. We weten het niet van de gewassen buiten de kilometer, de GGD heeft het advies gegeven om daar met mate uit de tuin te eten in afwachting van het huidige onderzoek. Ook de provincie en ministeries LNV, IenW en VWS zijn nu aan het beraadslagen over de gevolgen van de EFSA-publicatie voor een groter gebied. Naast de moestuingewassen bereiden de ministeries onderzoeken voor naar groenten uit de supermarkten en een ketenonderzoek van producten waarin PFAS aanwezig is. De EFSA-publicatie laat zien dat PFAS stoffen meer risico's voor gezondheidsschade geven dan eerder aangenomen, daarmee is er noodzaak om meer onderzoek uit te voeren.

3. Vergunningen, toezicht en handhaving

In dit onderdeel gaan wij in op de lopende procedures van vergunningen door de DCMR namens provincie Zuid-Holland en geven we een overzicht van de controles en aanschrijvingen aan de bedrijven. Onderaan deze paragraaf staat een beknopte samenvatting in de vorm van een tabel.

a. Revisievergunningen Dow, DuPont en Chemours

In de afgelopen jaren is het bedrijf gesplitst; eerst is de splitsing tussen Chemours en DuPont en later de splitsing van DuPont met Dow. De drie bedrijven hebben hier allemaal een aparte (revisie)vergunning voor hun bedrijf voor aangevraagd. Wij hebben voor deze vergunningen de geluidzone herverdeeld zodat al deze bedrijven een 'eigen' geluidruimte kregen. Daarnaast heeft uw raad in de vergadering van 20 april 2021 voor de vergunningen van Chemours en DuPont een ontwerpverklaring van geen bedenkingen (vvgb) afgegeven, waarmee de provincie toestemming krijgt om voor deze aanvragen af te wijken van het bestemmingsplan 'De Staart'. Voor DuPont is de ontwerpbeslissing voor de omgevingsvergunning afgerond en is er geen inhoudelijke zienswijze tegen de vvgb ingediend. Daarom wordt voor deze vergunning een definitieve vvgb voorgelegd aan de raad in september 2021. Voor Chemours is de ontwerpbeslissing nog niet ter inzage gelegd.

Stand van zaken:

Dow: de ontwerpbeslissing is gepubliceerd op 21 mei 2021

DuPont: de ontwerpbeslissing is gepubliceerd op 25 juni 2021

Chemours: de DCMR heeft voor deze aanvraag meer tijd nodig om de ontwerpbeslissing af te geven. Zij verwacht deze najaar 2021 te publiceren.

b. Lopende vergunningen Chemours

In afwachting van de revisievergunning van Chemours is een aantal procedures lopende, om de bedrijfssituatie actueel en handhaafbaar te houden. Dat betreft de onderstaande procedures.

Ambtshalve wijziging; besluit d.d. 16 december 2019 en beroep van Chemours

In december 2019 heeft de DCMR met een ambtshalve wijziging op de vergunning de milieuvergunning van Chemours aangescherpt. Op korte termijn betreft dat met name de verlaging van de uitstoot naar de lucht van GenX-stoffen. Vóór 2025 moet Chemours ook de uitstoot van veel andere organische fluorverbindingen fors verlagen. Wij vinden dit belangrijke stappen in de goede richting. We hadden graag gezien dat dit nog sneller wordt gerealiseerd, maar dat is volgens de DCMR niet in redelijkheid van het bedrijf te eisen. Chemours heeft beroep aangetekend tegen het besluit bij de rechtbank en om een voorlopige voorziening verzocht. De rechtbank heeft uitspraak gedaan in de voorlopige voorziening waardoor een deel van de vergunning nog niet in werking is getreden. De rechtbank heeft nog geen uitspraak gedaan in de bodemprocedure. Zij heeft de Stichting advisering bestuursrechtspraak (StaB) gevraagd een onderzoek in te stellen en de rechtbank een advies te geven. Als het advies klaar is start de bodemprocedure: de rechtbank behandelt dan het beroep.

Vergunning "Sequoia" installatie, besluit d.d. 8 juli 2020 en beroep van Chemours

DCMR heeft 8 juli 2020 een vergunning afgegeven voor een installatie die de uitstoot van GenX-stoffen naar de lucht verder beperkt. Het bedrijf is tegen de beschikking in beroep gegaan en heeft om een voorlopige voorziening verzocht. Nadat DCMR door middel van een herstelbesluit enkele tekortkomingen in de vergunning "Sequoia" heeft gerepareerd, is het verzoek om een voorlopige voorziening door Chemours ingetrokken. De beroepszaak wordt wel voortgezet omdat het bedrijf het niet eens is met een aantal voorschriften. De rechtbank zal dit beroep samen met het beroep tegen de ambtshalve wijziging van 2019 behandelen.

FEP-fluorinatie, aanvraag 1 juli 2020

FEP-fluorinatie is een proces dat de FEP-polymeren verder nabewerkt. Het belangrijkste aan dit proces is dat fluorgas toegevoegd wordt. Dit kost minder energie én de uitstoot van schadelijke stoffen neemt af.

Eerder heeft de provincie voor deze activiteit een tijdelijke vergunning afgegeven op basis van een proefneming. Chemours vraagt voor dit proces nu een definitieve vergunning aan. Op 5 augustus 2021 is de beschikking gepubliceerd.

Viton: verlenging tijdelijke vergunning

In 2013 is een vergunning afgegeven met een strengere norm voor de uitstoot van Hexafluorpropeen (HFP). Chemours gaf aan dat zij de strenge emissie-eis niet op korte termijn kon realiseren. De provincie heeft het bedrijf in 2016 voor vijf jaar uitstel verleend van de emissie. Deze tijdelijke Viton-vergunning loopt nu af en er is nog geen revisievergunning verleend voor het hele bedrijf, waar de emissie-eisen in opgenomen zijn. Daarom moet de tijdelijke vergunning opnieuw verlengd worden. Hiervoor is op 4 juni 2021 een ontwerpbesikking gepubliceerd. Wij hebben zienswijzen ingediend. In de kern komt de zienswijze neer op de termijn van 1-1-2025 die geldt voor de vergunning. Liever zien wij een voorschrift over de geldigheid van de vergunning tot het moment dat de revisievergunning onherroepelijk wordt, met een maximum van één jaar. Per jaar moet onderzocht worden of deze soepelere emissie-eisen nog van toepassing zijn of dat er inmiddels technieken zijn waarmee het bedrijf aan de emissie-eisen van 2013 kan

voldoen. De beschikking is op 17 juli 2021 gepubliceerd. Onze zienswijze is daar in verwerkt.

In de onderstaande tabel geven we de samenvatting van de lopende belangrijkste vergunningprocedures weer.

Vergunning	Aanvraag	Stand van zaken	Toelichting
Chemours ambtshalve wijziging	16 dec 2019	Het beroep van Chemours ligt bij de rechtbank ter behandeling.	De rechtbank heeft StaB om advies gevraagd.
Chemours Sequoia installatie	8 juli 2020	Het beroep ligt bij de rechtbank ter behandeling. De voorlopige voorziening is ingetrokken.	Er is nog geen zitting gepland.
Chemours FEP-fluorinatiefproces	1 juli 2020	Beschikking gepubliceerd 5 augustus 2021	
Chemours Viton verlenging	7 januari 2021	Beschikking gepubliceerd 17 juli 2021	
Chemours revisievergunning	Maart 2018	Ontwerpbesikking verwacht najaar 2021	
Dow revisievergunning	1 juli 2020	Ontwerpbesikking gepubliceerd 21 mei 2021	
DuPont revisievergunning	Maart 2018	Ontwerpbesikking gepubliceerd 25 juni 2021	

c. Toezicht en handhaving

Er zijn diverse instanties betrokken bij de vergunningverlening aan de bedrijven en het uitvoeren van controles. De provincie Zuid-Holland is bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning en de vergunning Wet natuurbescherming. Rijkswaterstaat is dat voor de Watervergunning.

De DCMR is namens de provincie Zuid-Holland verantwoordelijk voor toezicht en handhaving bij de bedrijven Chemours, DuPont en Dow. Dit houdt onder meer in dat de DCMR deze bedrijven controleert op de wettelijke bepalingen uit het Brzo 2015 (Besluit risico's zware ongevallen) het naleven van de voorschriften uit de Omgevingsvergunningen en de van toepassing zijnde regelgeving uit het Activiteitenbesluit. Zowel Chemours als DuPont (die nu nog werken onder één vergunning) zijn Brzo¹-bedrijven. Onder het Brzo 2015 vallen bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken. De DCMR voert Brzo inspecties uit met de Veiligheidsregio ZHZ en de Inspectie SZW. Dit gebeurt meerdere keren per jaar.

4. Aansprakelijkstelling

De definitieve dagvaarding is door de externe advocaat overhandigd ('betekend') aan Chemours, DuPont en Corteva bv, een aan DuPont gelieerd bedrijf. Doel hiervan is het verkrijgen van een 'Verklaring van recht' van de rechter dat de bedrijven onrechtmatig hebben gehandeld. Indien de rechter hier in mee gaat is dat een belangrijke basis voor een procedure om schade te verhalen. We houden er rekening mee dat de aansprakelijkstelling een langdurig en complex juridisch traject wordt. Op 26 juli 2021 is de dagvaarding met een

¹ Besluit Risico's Zware Ongevallen, waar alle zware bedrijven onder vallen. Hiervoor gelden zwaardere voorschriften.

akte aangevuld, waarmee het thans lopende moestuinonderzoek wordt toegevoegd aan de stukken voor de dagvaarding.

De bedrijven hebben gezamenlijk één advocaat ingeschakeld voor deze procedure. Zij komen met een reactie op de dagvaarding.

6. Overige onderzoeken en ontwikkelingen

Europees verbod van alle PFAS

Op 15 juli 2021 werd het startsein gegeven voor een Europees verbod op alle PFAS-stoffen. Nederland heeft met een aantal andere landen het Europees PFAS verbod aangemeld bij het Europees Chemicaliën Agentschap ECHA. Bijzonder aan dit restrictievoorstel is dat voor het eerst een hele stoffengroep verboden wordt. Dit voorkomt dat de industrie met een eveneens schadelijke variant komt.

Het verbod ziet toe op een totaalverbod voor alle toepassingen van PFAS, met uitzonderingen voor toepassingen die als essentieel onmisbaar worden gezien.

Meer over dit verbod vindt u op [Europees PFASverbod](#). Het college is van mening dat een totaalverbod uiteindelijk dé route is om PFAS uit onze omgeving te bannen. Aanpak bij de bron is veel effectiever dan aanpak achteraf. Wij zijn daarom blij met de inzet van Nederland in Europa op dit punt en steunen dit ook. Het college vindt dat deze stoffen niet thuishoren in onze leefomgeving, niet in het milieu en niet in het water. Daarom vinden wij ook dat de uitstoot nu al zo snel mogelijk naar nul moet.

RIVM publicaties

Het RIVM heeft na de EFSA-publicatie meerdere onderzoeken uitgevoerd. Op haar website staan alle rapportages en informatie over PFAS ([RIVM pagina PFAS](#)). Op 4 juni 2021 publiceerde dit instituut naast de herbeoordeling van de moestuinonderzoeken de volgende onderzoeken, die ook besproken zijn in de Kamerbrief waar wij u eerder over berichtten:

- a. Biotanorm (een omrekeningsfactor voor maximale hoeveelheid PFAS) voor PFAS in vis volgens de methodiek van de Kaderrichtlijn water.
- b. Analyse bijdrage drinkwater en voedsel aan blootstelling EFSA-4 PFAS in Nederland en advies drinkwaterrichtwaarde.
- c. Toekomstige onderzoeken vanuit RIVM.

RIVM komt in de komende maanden nog met publicaties over PFAS-stoffen in drinkwater (vervolg op onderzoek b)

- d. Onderzoek van Arcadis: 'PFAS in products and waste streams in the Netherlands' van 28 mei 2021

In de Kamerbrief van 4 juni 2021 wordt melding gemaakt van het literatuuronderzoek van Arcadis, waarin een aantal categorieën producten en afval zijn onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. De onderzoeksresultaten laten zien dat PFAS in significante hoeveelheden voorkomen in gerecycled papier en water- en vuilafstotende middelen en de producten waarop dit wordt toegepast, zoals tapijt, textiel en leer. Dit geldt ook voor schoonmaakmiddelen, bestrijdingsmiddelen en fluorelastomeerproducten (rubbers). In cosmetica en bakmatten komen PFAS voor in relatief lage concentraties.

Groot onderhoud bij Chemours

Het bedrijf Chemours meldt, dat de komende drie maanden onderhoud wordt gepleegd op het bedrijf. Tijdens deze driejaarlijkse onderhoudsstop worden de fabrieken uitvoerig

gecontroleerd en gereviseerd, en worden er wettelijk verplichte keuringen verricht. Tevens zullen de werkzaamheden beginnen die gericht zijn op de tweede fase van het programma voor de vermindering van de emissie van gefluorineerde organische stoffen. Voor de grootschalige onderhoudsoperatie, die naar verwachting tot halverwege november duurt, zullen verschillende productieprocessen worden uitgeschakeld. De installaties voor waterzuivering blijven continu in bedrijf. In deze periode is er dus meer personeel aanwezig.

7. Beeld uit de wijk

Op 4 juni 2021 zijn, tegelijkertijd met het publiceren van de rapporten van RIVM en de eerder genoemde Kamerbrief brieven bezorgd bij ongeveer 1.700 adressen die rondom de fabriek gelegen zijn. De bewoners werden persoonlijk geïnformeerd over de Kamerbrief en de herbeoordeling van de moestuinonderzoeken door RIVM en kregen het advies om niet uit de (moes)tuin te eten binnen een straal van 1 km van het bedrijf. Tevens is het bericht op de social media geplaatst en zijn de bij ons bekende moestuinverenigingen geïnformeerd. Op vragen en reacties op deze informatie is vanuit de gemeente zo snel en volledig mogelijk gereageerd.

8. Communicatie

Wij blijven ons inzetten voor overleg, afstemming en gesprek met de betrokken overheden, de bedrijven en de wijk. Via pfoa blijven we informatie over dit dossier publiceren. Daarnaast zetten we waar passend ook andere gemeentelijke kanalen in, zoals Gemeentenuws en social media. Op onderwerpen informeren we doelgroepen rechtstreeks. Wij blijven uw raad periodiek informeren over de stand van zaken op dit dossier. Wanneer er tussentijds informatie komt, sturen wij dit door aan de leden van de commissie Fysieke Leefomgeving.

We communiceren persoonlijk met de moestuin eigenaren en –gebruikers gedurende het vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van PFOA en GenX in moestuingewassen.

0-0-0-0-0